

Υπόθεση C-930/19

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

20 Δεκεμβρίου 2019

Αιτούν δικαστήριο:

Conseil du contentieux des Étrangers (Βέλγιο)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

13 Δεκεμβρίου 2019

Προσφεύγων:

X

Καθού:

État belge

1. Αντικείμενο και στοιχεία της διαφοράς

- 1 Ο X, Αλγερινός πολίτης, συνήψε γάμο με την S.K., γαλλικής ιθαγένειας, στο Αλγέρι (Αλγερία) στις 26 Σεπτεμβρίου 2010. Ο X εισήλθε στο βελγικό έδαφος στις 22 Φεβρουαρίου 2012 με σκοπό την επανένωση με τη σύζυγό του, η οποία είχε άδεια διαμονής στο Βέλγιο. Στον X χορηγήθηκε δελτίο διαμονής μέλους της οικογένειας πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 2 Οι σύζυγοι X και S.K. έχουν ένα τέκνο.
- 3 Έπειτα από περίπου πέντε έτη γάμου και δύο έτη συμβίωσης στο Βέλγιο, ο X, θύμα βίας εκ μέρους της συζύγου του (προσβλητικές πράξεις, σωματικές βλάβες και απειλές θανάτου) αναγκάστηκε να εγκαταλείψει την οικογενειακή στέγη. Ο X κατοικεί σε διαφορετική διεύθυνση από την σύζυγό του και την κόρη του από τις 22 Μαΐου 2015. Έκτοτε, η συμβίωση δεν επαναλήφθηκε. Η δε S.K. κατοικεί στη Γαλλία με το τέκνο τους από τις 10 Σεπτεμβρίου 2015.
- 4 Στις 14 Δεκεμβρίου 2017, το καθού έθεσε τέρμα στο δικαίωμα διαμονής του X. Επισημαίνει ότι ο X βρέθηκε μεν σε «ιδιαιτέρως δυσχερή κατάσταση» [σελ. 2 του

πρωτοτύπου] (πράξεις βίας εντός του γάμου). Πλην όμως, προσθέτει ότι ο X δεν αποδεικνύει ότι διαθέτει ίδια μέσα διαβίωσης, ούτως ώστε να μην εξαρτάται πλέον από την κοινωνική πρόνοια, όπως απαιτεί η βελγική νομοθεσία.

- 5 Στις 26 Ιανουαρίου 2018, ο X άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Conseil du Contentieux des Étrangers (Συμβουλίου επιλύσεως ενδίκων διαφορών αλλοδαπών, Βέλγιο).

2. Οι επίμαχες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- 6 Το άρθρο 20 προβλέπει τα εξής:

«Ισότητα έναντι του νόμου

Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι έναντι του νόμου.»

- 7 Το άρθρο 21 προβλέπει τα εξής:

«Απαγόρευση διακρίσεων

1. Απαγορεύεται κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

2. Εντός του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών και με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεών τους, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας.

Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης (ΕΕ L 251, σ. 12).

- 8 Το άρθρο 15 προβλέπει τα εξής:

«1. Το αργότερο έπειτα από πέντε έτη διαμονής και εφόσον στο μέλος της οικογένειας δεν έχει χορηγηθεί άδεια διαμονής για άλλους λόγους εκτός της οικογενειακής επανένωσης, ο/η σύζυγος ή ο εκτός γάμου σύντροφος και το τέκνο που έχει ενηλικιωθεί έχουν δικαίωμα να απαιτούν, κατόπιν αίτησης, εφόσον απαιτείται, αυτόνομη άδεια διαμονής, ανεξάρτητη από την άδεια του συντηρούντος.

Τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίζουν τη χορήγηση της άδειας διαμονής που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο στον/στη σύζυγο ή στον εκτός γάμου σύντροφο, σε περιπτώσεις ρήξης του οικογενειακού δεσμού.

[σελ. 3 του πρωτοτύπου]

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να εκδίδουν αυτόνομη άδεια διαμονής στα ενήλικα τέκνα και στους εξ αίματος ανιόντες, στους οποίους εφαρμόζεται το άρθρο 4 παράγραφος 2.

3. Σε περίπτωση χηρείας, διαζυγίου, χωρισμού ή θανάτου εξ αίματος ανιόντων ή κατιόντων πρώτου βαθμού, μπορεί να χορηγείται αυτόνομη άδεια διαμονής, κατόπιν αίτησης, εφόσον απαιτείται, στα πρόσωπα που έχουν εισέλθει στο κράτος μέλος δυνάμει οικογενειακής επανένωσης. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν διατάξεις οι οποίες εξασφαλίζουν τη χορήγηση αυτόνομης άδειας διαμονής σε περίπτωση ιδιαίτερος δυσχερών περιστάσεων.

4. Οι όροι της χορήγησης και της διάρκειας της αυτόνομης άδειας διαμονής θεσπίζονται από το εθνικό δίκαιο».

Οδηγία 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (ΕΕ L 158, σ. 77).

9 Το άρθρο 13 προβλέπει τα εξής:

«Διατήρηση του δικαιώματος διαμονής από τα μέλη της οικογένειας σε περίπτωση διαζυγίου, ακύρωσης του γάμου ή λήξης της καταχωρισμένης συμβίωσης

1. [...]

2. Με την επιφύλαξη του δεύτερου εδαφίου, το διαζύγιο, η ακύρωση του γάμου ή η λήξη της καταχωρισμένης συμβίωσης κατά τα αναφερόμενα στο άρθρο 2 παράγραφος 2 στοιχείο β) δεν συνεπάγεται απώλεια του δικαιώματος διαμονής των μελών της οικογένειας του πολίτη της Ένωσης τα οποία δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

[...]

γ) αν τούτο υπαγορεύεται από ιδιαίτερος δυσχερείς καταστάσεις, όπως σε περίπτωση που το μέλος της οικογένειας κατέστη θύμα οικογενειακής βίας ενόσω υφίστατο ο γάμος ή η καταχωρισμένη συμβίωση, ή

[...]

Πριν από την απόκτηση του δικαιώματος μόνιμης διαμονής, το δικαίωμα διαμονής των ενδιαφερομένων εξακολουθεί να τελεί υπό την προϋπόθεση ότι

μπορούν να αποδείξουν ότι είναι μισθωτοί ή μη μισθωτοί ή ότι διαθέτουν επαρκείς πόρους για τους ίδιους και τα μέλη της οικογένειάς τους, ούτως ώστε να μην επιβαρύνουν κατά τη διάρκεια της παραμονής τους το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής, και ότι έχουν πλήρη ασφαλιστική κάλυψη ασθένειας στο κράτος μέλος υποδοχής, ή ότι είναι μέλη της ήδη συσταθείσας στο κράτος μέλος υποδοχής οικογένειας ενός προσώπου το οποίο πληροί αυτές τις προϋποθέσεις. [...]».

[σελ. 4 του πρωτοτύπου]

3. Επιχειρήματα των διαδίκων

3.1. X

- 10 Ο X καταγγέλλει την αδικαιολόγητη άνιση μεταχείριση που υφίσταται ως σύζυγος πολίτη της Ένωσης σε σχέση με σύζυγο πολίτη τρίτης χώρας, ο οποίος έχει άδεια διαμονής αορίστου χρόνου, ιδίως σε περίπτωση λήξης της συμβίωσης λόγω οικογενειακής βίας.
- 11 Πράγματι, η διατήρηση του δικαιώματος διαμονής του X τελεί, κατ' ουσίαν, υπό την προϋπόθεση ότι εργάζεται ή διαθέτει επαρκείς πόρους, ενώ κάτι τέτοιο δεν ισχύει για τον δεύτερο.
- 12 Ο X υποστηρίζει ότι η διάκριση αυτή αντιβαίνει ιδίως στα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη.

3.2. Το καθού

- 13 Εν προκειμένω, ο προσφεύγων δεν αποδεικνύει ότι η κατάστασή του (ως μέλους της οικογένειας πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης) είναι συγκρίσιμη με την κατάσταση μέλους της οικογένειας πολίτη τρίτης χώρας ο οποίος έχει άδεια διαμονής αορίστου χρόνου.
- 14 Η κατάσταση των πολιτών της Ένωσης δεν μπορεί να συγκριθεί με την κατάσταση των υπηκόων τρίτου κράτους. Το ίδιο ισχύει για την κατάσταση των (πρώην) μελών της οικογένειάς τους.
- 15 Ακόμη και αν υποθεθεί ότι οι συγκρινόμενες κατηγορίες είναι παρόμοιες, πράγμα που δεν ισχύει, η προβαλλόμενη από τον προσφεύγοντα διαφορετική μεταχείριση βασίζεται σε αντικειμενικό κριτήριο και δεν μπορεί να κριθεί δυσανάλογη.
- 16 Πράγματι, η βαλλόμενη νομική διάταξη, η οποία επιβάλλει την προϋπόθεση της υπάρξεως πόρων, μεταφέρει στο εσωτερικό δίκαιο τις διατάξεις της οδηγίας 2004/38, και ιδίως το άρθρο 13 αυτής.

17 Εξάλλου, όσον αφορά την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων που κατοχυρώνεται στο άρθρο 21 του Χάρτη, η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού αντιστοιχεί στο άρθρο 18, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 12 ΕΚ) (βλ. τις επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων [ΕΕ 2007, C 303, σ. 2]). Το Δικαστήριο έχει κρίνει όμως ότι «η διάταξη αυτή [...] δεν προορίζεται να έχει εφαρμογή σε περιπτώσεις ενδεχόμενης διαφορετικής μεταχειρίσεως μεταξύ υπηκόων των κρατών μελών και υπηκόων τρίτων κρατών.» (απόφαση της 4 Ιουνίου 2009, Βάτσουρας και Κουπατάντζε, C-22/08 και C-23/08, EU:C:2009:344, σκέψη 52). Επομένως, το άρθρο 21, παράγραφος 2, του Χάρτη προορίζεται να έχει εφαρμογή μόνο στις περιπτώσεις στις οποίες πολίτης κράτους μέλους υφίσταται διακριτική μεταχείριση σε σχέση με τους πολίτες άλλου κράτους μέλους αποκλειστικά και μόνο λόγω της ιθαγένειάς του, πράγμα που δεν συμβαίνει εν **[σελ. 5 του πρωτοτύπου]** προκειμένου. Επομένως, δεν διαπιστώνεται εν προκειμένω καμία διάκριση υπό το πρίσμα του άρθρου 21 του Χάρτη.

4. Εκτίμηση του Conseil du contentieux des étrangers

- 18 Το Conseil du contentieux des étrangers διαπιστώνει ότι τα μέλη της οικογένειας, θύματα ενδοοικογενειακής βίας, τυγχάνουν όντως διαφορετικής μεταχειρίσεως, αναλόγως του αν επωφελήθηκαν του δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης με πολίτη της Ένωσης ή με υπήκοο τρίτης χώρας, ο οποίος έχει άδεια διαμονής στο Βέλγιο.
- 19 Αμφότεροι διατηρούν ασφαλώς το δικαίωμα διαμονής τους σε περίπτωση διακοπής της συμβίωσης λόγω πράξεων βίας, αλλά, σε αντίθεση με τα μέλη της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, τα μέλη της οικογένειας πολίτη τρίτης χώρας, τα οποία είναι θύματα των εν λόγω πράξεων βίας, δεν οφείλουν να αποδείξουν τίποτε άλλο πέραν των πράξεων βίας.
- 20 Το Cour Constitutionnelle de Belgique (Συνταγματικό Δικαστήριο, Βέλγιο) έχει κρίνει ότι αυτή η διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των μελών της οικογένειας Βέλγου υπηκόου και των μελών της οικογένειας πολίτη τρίτης χώρας δεν δικαιολογείται, υπογραμμίζοντας, ωστόσο, ότι οι επίμαχες διατάξεις «εφαρμόζονται στα μέλη της οικογένειας Βέλγου πολίτη που δεν έχει κάνει χρήση του δικαιώματός του στην ελεύθερη κυκλοφορία. Στην περίπτωση αυτή, η εφαρμογή, στα μέλη της οικογένειας Βέλγου πολίτη, των [νομίμων] προϋποθέσεων δεν απορρέει από τη μεταφορά της οδηγίας 2004/38/ΕΚ στο εσωτερικό δίκαιο, αλλά στηρίζεται σε αυτοτελή απόφαση του νομοθέτη.» (απόφαση 17/2019 της 7ης Φεβρουαρίου 2019).
- 21 Στην υπό κρίση υπόθεση, το καθού εφαρμόσε διάταξη νόμου με την οποία μεταφέρεται στην εσωτερική έννομη τάξη διάταξη οδηγίας (άρθρο 13, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38/ΕΚ). Η ρύθμιση αυτή διαφέρει από εκείνη που προβλέπεται σε άλλη οδηγία για τα μέλη της οικογένειας πολίτη τρίτης χώρας (άρθρο 15 της οδηγίας 2003/86/ΕΚ).

- 22 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τα εθνικά δικαστήρια δεν είναι αρμόδια να αποφαινούνται επί της ελλείψεως νομιμότητας των πράξεων της Ένωσης (απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 1987, Foto-Frost, C-314/85, EU:C:1987:452, σκέψη 15). Κατά συνέπεια, το Conseil θεωρεί αναγκαίο να απευθυνθεί στο Δικαστήριο, προκειμένου να αποφανθεί επί του ζητήματος της διάκρισης που απορρέει από τη διαφορετική μεταχείριση δύο διαφορετικών κατηγοριών μελών της οικογένειας από τον νομοθέτη της Ένωσης, τις οποίες αφορούν δύο διαφορετικές πράξεις του δικαίου της Ένωσης.
- 23 Κάθε νομοθετική πράξη της Ένωσης πρέπει να μπορεί να εξετάζεται υπό το πρίσμα της αρχής της ίσης μεταχείρισης ή της αρχής της απαγόρευσης των διακρίσεων, όπως αυτές κατοχυρώνονται στα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη. Αν η σύμφωνη με τις αρχές αυτές ερμηνεία δεν είναι δυνατή, η εν λόγω πράξη πρέπει να κρίνεται άκυρη και οι εθνικές διατάξεις που θεσπίστηκαν προς εκτέλεσή της να μην εφαρμόζονται.
- 24 [σελ. 6 του πρωτοτύπου] Τέλος, το Conseil εκτιμά ότι παρέλκει η απάντηση στην επιχειρηματολογία του καθού σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 21 του Χάρτη (βλ. σημείο 17), δεδομένου ότι το Δικαστήριο θα αποφανθεί επί της εφαρμογής, εν προκειμένω, του άρθρου 20 ή του άρθρου 21, παράγραφος 1 ή 2, του Χάρτη.
- 25 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, το Conseil εκτιμά ότι πρέπει να ζητήσει από το Δικαστήριο την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως της πρόσθετης γενικής προϋποθέσεως που προβλέπεται στο άρθρο 13, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38/EK επί της συμβατότητας προς τα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη, και, ως εκ τούτου, επί του κύρους της εν λόγω διατάξεως του δικαίου της Ένωσης.

5. Προδικαστικό ερώτημα

- 26 Το Conseil du contentieux des étrangers υποβάλλει στο Δικαστήριο, δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, το ακόλουθο ερώτημα προς έκδοση προδικαστικής αποφάσεως:

«Αντιβαίνει το άρθρο 13, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, στα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθόσον προβλέπει ότι το διαζύγιο, η ακύρωση του γάμου ή η λήξη της καταχωρισμένης συμβίωσης δεν συνεπάγεται απώλεια του δικαιώματος διαμονής των μελών της οικογένειας του πολίτη της Ένωσης που δεν είναι πολίτες κράτους μέλους –ιδίως αν αυτό υπαγορεύεται από ιδιαίτερος δυσχερείς καταστάσεις, όπως στην περίπτωση που το μέλος της οικογένειας υπήρξε θύμα ενδοοικογενειακής βίας ενόσω υφίστατο ο γάμος ή η καταχωρισμένη συμβίωση–, αλλά μόνον υπό την προϋπόθεση ότι οι ενδιαφερόμενοι αποδεικνύουν ότι είναι μισθωτοί ή ότι διαθέτουν επαρκείς πόρους

για τους ίδιους και για τα μέλη της οικογένειάς τους, ούτως ώστε να μην επιβαρύνουν κατά τη διάρκεια της παραμονής τους το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής, και ότι έχουν πλήρη ασφαλιστική κάλυψη ασθενείας στο κράτος μέλος υποδοχής, ή ότι είναι μέλη της ήδη συσταθείσας στο κράτος μέλος υποδοχής οικογένειας ενός προσώπου το οποίο πληροί τις προϋποθέσεις αυτές, μολονότι το άρθρο 15, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης, το οποίο προβλέπει την ίδια δυνατότητα διατήρησης του δικαιώματος διαμονής, δεν εξαρτά την εν λόγω διατήρηση από την τελευταία ως άνω προϋπόθεση;»

ΕΠΙΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ